

Ripollés segons Ripollés

Joan G. Ripollés (Alzira i Castelló, 1932), artista plàstic. El 1954 es va traslladar a París mogut per una gran necessitat d'expressió que encara palpita sota les banyes del seu mocador, i no va cessar fins veure un Ripollés entre un Picasso i un Chagall. Avui la seua obra penja en les parets dels col·leccionistes més importants de Nova York, i mentre és ignorat en la península, Europa i Japó es disputen la producció del seu estudi del Mas de Flors.

Mestre, l'hàbit fa a Ripollés?
—No vaig vestit així per cridar l'atenció. Si als 60 anys haguera de cridar l'atenció per la indumentària, seria molt miserable. No hi ha premeditació en la indumentària. De fet, en mi no hi ha res premeditat.

—No fa previsió en res?

—No, per això no fracasse mai. Actue en funció de l'instint, segons em dicta el moment.

—I què li dictava per a decidir la seua peculiar morfologia?

—El mocador del cap, per exemple, és perquè el metge em va prescriure que em cobrira el cap si no volia contraure un càncer de pell. Estic calb, com pots observar, i sempre tenia el cap ple de ferides perquè treballava al sol. Havia de dur el cap cobert i jo no volia posar-me un barret perquè m'ombrejava la cara i em llevava molta visió. I vaig optar per posar-me un mocador amb quatre nucs. Però com que no sabia mai què era davant i què era darrere, vaig haver de fer els nucs de davant més llargs. Però em quedava molt lleig perquè les banyes quedaven en una posició massa taurina i el mocador se'm quedava menut. Després vaig decidir fabricar-me el mocador amb la tela que use per a pintar i traslladar les banyes al centre, donant-li una aparença més de faune, més màgica. I un dia em vaig dir que per què no pintava les banyes amb colors, i això vaig fer. I un altre dia vaig optar per no estar pendent de llevar-me'l del cap quan eixia al carrer.

—I la túnica?

—Això és distint. Vaig trobar una peça de ll gros preciosa i la vaig dur a la modista perquè em fera una camisa. Em va medir i em va posar molts peròs, perquè, segons ella, la tela era massa grossa. Al final, com que passava el temps i no m'ho feia, em vaig endur la peça i m'ho vaig fer jo com vaig saber. I m'he fet a la comoditat d'aquestes túniques, sense coll, i ara no sabria viure sense dur-les.

—Menja com vesteix, mestre?

—Ara menja de tot. Abans vaig ser vegetarià, però no hi vaig arribar a través de cap filosofia ni convicció dietètica. Em vaig fer vegetarià per no perdre temps en la cuina i poder treballar el màxim possible. Però un dia vaig descobrir una cosa més pràctica encara que les fruites i les verdures crues: el iogurt. La meua dieta eren

quatre litres de iogurt diari amb mèl. Era meravellós. Ni embrutaves la cuina. Però m'ho vaig haver de deixar perquè, després de dos anys, tenia un estat de salut molt deficitari. I ara menja de tot. Anem i t'ensenyaré el jardí.

—La seua casa, el seu jardí i la seua obra, són un tot?

—Un és qui és en el seu entorn també. Mira, ací treballa.

—A la intempèrie?

—Sí, m'agrada l'exterior. També treballa ací de nit, veus el focus? Fa molta llum.

—Deu atraure tots els insectes del contorn, no?

—Tots. Si plou, treballa allà dalt, a cobert.

—És distinta la seua obra feta a la intempèrie que feta a cobert, o són manies d'esteta?

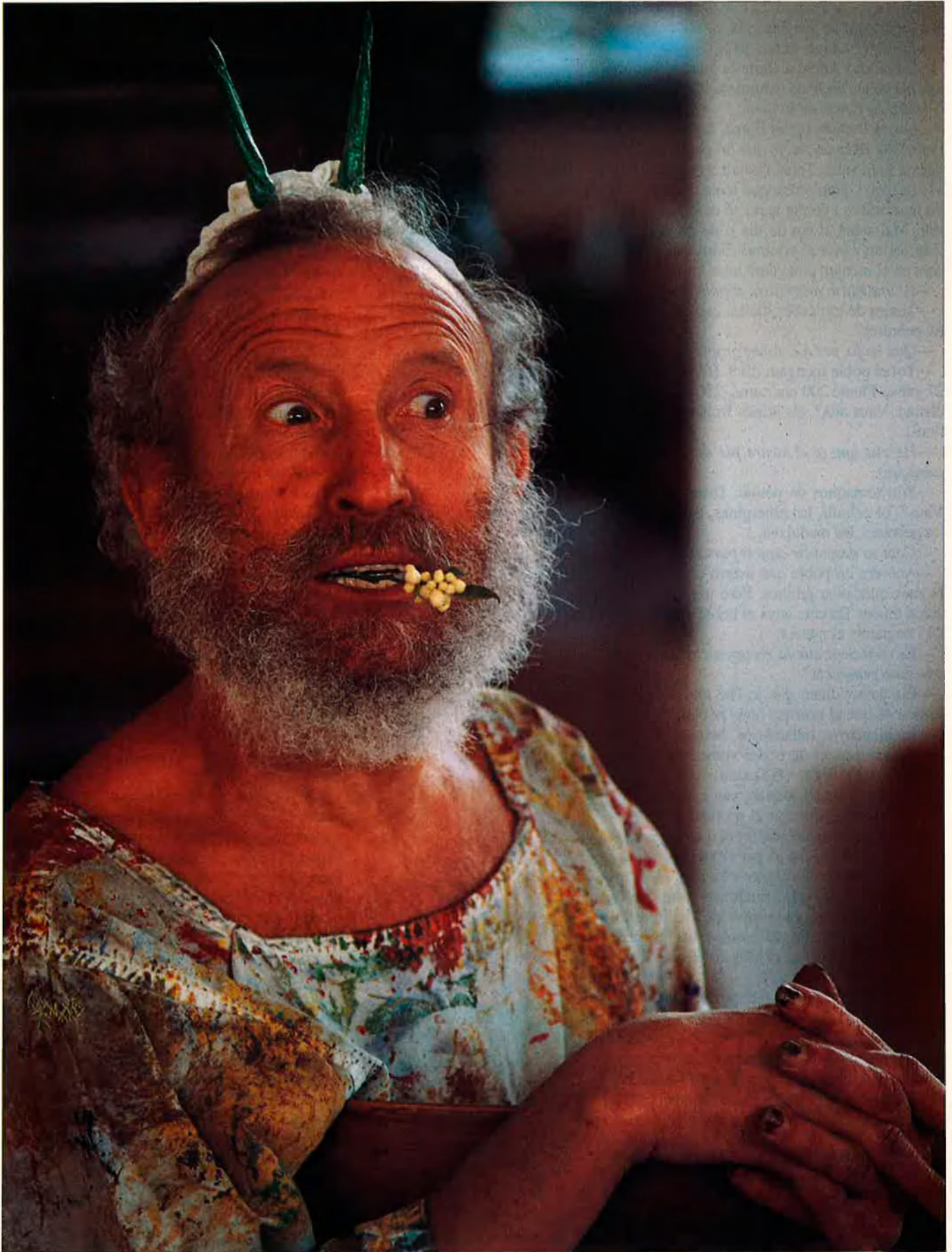
—Són filosofies que han estat desplaçades per una altra realitat. Abans els artistes eren els de la llum solar. Els impressionistes van traure la pintura al carrer i pintaven a segons quina hora per la llum, però un pintor que pintara un arbre en primavera, durant el mes que li costava pintar el quadre, l'arbre s'havia transformat per complet. La naturalesa és tan canviant que les creences només serveixen com a camí que et porta més endavant. Vist des d'ara, l'art al carrer, fet segons les lleis que la naturalesa marcava, és tan irreal com el del que pinta en l'interior del taller un paisatge imaginari.

—Què és el color, Ripollés?

—Un ésser inútil, bovo, que no diu res. És una matèria que serveix de transmissor d'allò que el creador vol comunicar. Per això, si se t'acaba el groc, és igual que poses el verd o el negre. És com un cable elèctric. Un transport de l'estat anímic. Si no fóra així, gastaries els mateixos materials que gasten els grans creadors i ho tindries tot resolt. És l'ésser humà qui produeix el gran misteri de la vida. Jo em pose a pintar a les 7 del matí, i després d'unes hores ho deixo i reprenc a la nit, i l'obra és la mateixa.

—Fa horaris estranys, no?

—No faig horaris. Hi ha corrents que comuniquen i tu fas comportament d'aquestes comunicacions. Vas desbrossant la selva i comprens que el que s'ha de fer és camí. Si tens ganes de caminar de nit, camines. Si tens ganes de caminar de dia, camines. I vas travessant la selva misteriosa. No he tingut mai rellotge ni he planificat el meu temps. Si estic treballant, no tinc

respecte a res ni a ningú. El treball és qui marca la temperatura de la meua vida.

—*És molt biològic el seu art?*

—En efecte. Anem a veure la maijal. Sempre tinc els tallers on hi ha naturalesa i espai.

—*Mai en funció de la llum.*

—No, la llum és l'èsser humà. La dus dins. A París vaig tenir uns anys que no podia pintar si veia la llum solar. Tenia l'estudi cobert de cortines negres, i quan sentia que tenia ou dins, corria les cortines i perdia la noció de la llum exterior. Mai sabia si era de dia o de nit. Després vaig fer un canvi al contrari: llum solar. I ara, com en el menjar, pinte amb totes les llums.

—*Té una horta magnífica, Ripollés.*

—Tenim de tot: cebes, faves, carxofes, garrofó, pebreres...

—*Que ho fa, per a consum propi?*

—Tot el poble mengem d'ací. Bé, només som 27 veïns. Plante 200 encisams, 250 cols... i em distraic. Veus allà?, els arbres fruiters, els cavallons...

—*He vist que té el sostre ple de penjolls de tomaques.*

—Són tomaques de penjar. Duren tot l'any. Veus?, el cebollí, les albergines, els bajocons, les pebreres, les maduixes...

—*Com va descobrir aquest paradís?*

—Açò era un poble que estava en extermini. Només quedaven jubilats. Però ara les casetes valen diners. En cinc anys el poble s'ha recuperat i no pareix el mateix.

—*És conscient de la recuperació va lligada a la seua presència?*

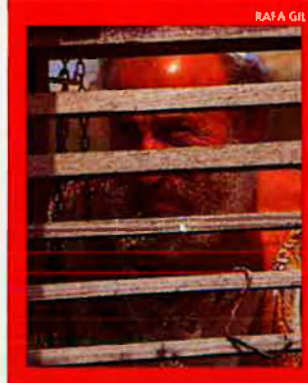
—Els nadius diuen que jo l'he afavorida, i la realitat és que el primers nous pobladors els he dut jo: alemanys, holandesos, belgues. He tingut sempre la sort de poder viure independent on he volgut: Veer (Holanda), París, Nova York. Però quan els xiquets van entrar en edat escolar se'm va plantejar el problema de la residència fixa. Vaig decidir fer el quarter general a Espanya i moure'm jo per l'exterior. Primer vam estar a Castelló, després a Sevilla, més tard a Cercedilla i Madrid, i finalment, com que es feien majors i m'agrada molt el Mediterrani, vam tornar a Castelló. Jo buscava un lloc amb autoctonia i vaig trobar el Mas de Flors.

—*D'on ve Ripollés?*

—La veritat és que ho tinc problemàtic. Vaig nàixer a Alzira, però durant la guerra van cremar els papers, i amb el testimoni d'un parell de persones que em coneixien em van fer documentació nova com a nascut a Castelló. Per tant, he nascut a Alzira i a Castelló. Estic criat a Castelló, perquè vaig matar la mare en el part. Van buscar una dida i durant els deu dies que van estar buscant-la, només prenia aigua amb sucre i llavorettes. Estava com un esqueletet. Hi havia una dona traent-se la llet dels pits amb una ventosa perquè se li havia mort la xiqueta que havia tingut, i em va donar de mamar. Vaig

“Els pintors de Castelló estaven tots influenciats per Porcar, i van estar a punt de produir-me un trauma, perquè jo no era homosexual ni tenia l'habilitat de poder-lo imitar. M'ho expliquen, però em despistava. Per tant, no em tenien cap consideració. M'ofegava i me'n vaig anar a París.”

tenir la sort que el seu home no havia conegut els seus pares i em van adoptar.

—*Ve de la mort i la confusió.*

—De fet, he portat la documentació sempre mal feta. Durant la clandestinitat em va agarrar la policia i es pensaven que havien pescat un peix gros, perquè en el passaport portava un nom i en el carnet d'identitat un altre. Al final es va aclarir la situació, derivada d'aquesta doble paternitat.

—*La seua infància és tan tortuosa com contes?*

—Això es pot pintar de moltes maneres. La il·lusió i les ganes de viure tenen una química que transformen les coses. A qui li falta il·lusió i ganes de viure, té un negociat químic dins d'ell que no el fa funcionar. Els meus pares eren analfabets, molt pobres i vivien en la perifèria de Castelló, però això em donava l'oportunitat d'estar en contacte amb la naturalesa. Els meus pares tenien animals i jo treballava molt des de menut. Una de les meues faenes era el recapte, portar viatges d'herba per als animals. I jo era amo de les meues decisions, perquè anava a fer herba a l'hort que volia. Decidia la meua manera d'actuar.

—*Quan va sentir l'impuls de pintar?*

—Com tots els xiquets. És un impuls humà general, inclús els xiquets subnormals el tenen. La cosa important és trobar-te amb la teua necessitat. I això va passar quan vaig descobrir uns coloretts que es deien Alpino: em vaig tornar boig. No en podia tenir perquè no me'n compraven. Jo els aconseguia canviant-los-els als xiquets per magranes, peres i pomes que furtava del camp, perquè nosaltres no teníem horta. El color em va trastornar.

—*Com van digerir el seus pares el seu trastorn?*

—Va arribar un moment que preferia més passar el temps pintant que jugant. I això preocupava ma mare. Ma mare considerava *trastos* el que jo pintava. I quan vaig venir de París a la mort del pare, la casa estava buida de tots els quadres i ceràmiques que jo havia pintat. L'endemà li vaig preguntar i em va dir que havia de comprendre que la casa havia d'estar *decent* per a l'enterrament. Amb això està tot dit.

—*Va ser pintor de brotxa per la seua afició a la pintura?*

—És que jo volia pintar, i pensava que el pintor de brotxa i el de quadres eren el mateix. Em vaig buscar faena perquè ma mare anava a netejar a un banc i allí volien ficar-me de *botones*.

—*És terrible.*

—Em feia terror no ser pintor. I amb 11 anys vaig trobar un taller de pintura, on vaig passar els primers dies netejant i mesclant pintures, que gràcies a això sóc químic en pigments i continue elaborant les meues matèries.

—*Es relacionava amb altres pintors?*

—Sí, vaig connectar amb el nucli de pintors

de Castelló, però jo no estava traumatitzat ni era homosexual. En canvi, portava vint homes treballant per a mi i abans de començar la jornada en el taller, des de les 6 de la matinada, havia netejat, fet els llits, escurat i llevat la pols. Eren uns antecedents poc culturals. Els pintors de Castelló estaven tots influenciats per Porcar, i van estar a punt de produir-me un trauma perquè no tenia l'habilitat de poder-lo imitar. M'ho explicaven, però em despistava, em distreia, i al final no tenia res a veure. Per tant, no em tenien cap consideració. Damunt de ser més jove, no imitava Porcar i no sabia fer les seues perspectives. Sempre em separava d'ells, quan eixíem a pintar al camp, i a voltes, em veia tan fora de la realitat de tots que amagava el quadre en un emparat o dins d'una sèquia, tapat de llim.

—*I va decidir anar-se'n a París.*

—*Muy bien.*

—*En aquell temps i a Castelló seria tot un esdeveniment, no?*

—Sí, per això em diuen que jo he estat molt valent. I jo el que he estat és un inconscient. Jo tenia un amic que es deia Badia, que era sabater i aquarellista, i al que se li ha fet molta injustícia per ignorar-lo. Ell em va despertar a la literatura, a París i a la cultura europea. I un dia vaig reunir els treballadors, els vaig vendre el taller i el dia de Tots Sants del 1954, mentre tots se'n anaven al cementeri, jo me'n anava a París.

—*Amb la butxaca plena?*

—No. Tenia remordiments i tots els diners que tenia i els del taller els vaig entregar a mare. Em faltaven 500 pessetes per a arribar a París, i només tenia bitllet fins a Barcelona. I mentre esperava el tren amb la maleta, un amic em dóna mil pessetes perquè li portara llibres sobre impressionistes. I vaig veure la llum. Dic: ja estic a París.

—*Què portava en la maleta?*

—Un vestit roig de pana. El sastre no volia fer-me'l pel color. Era un deshonor per a ell. I al final va accedir a condició que no me'l posara en Castelló. Li vaig dir que me'l posaria en París, però quan arribe a Barcelona, ja no puc aguantar-me. Em vaig quedar a l'hotel Colón, i a l'endemà em pose la camisa blanca i el vestit de pana roja. I amb la meua caixeta i el cavallet tire cap al Tibidabo. Deu ser que jo tire a la muntanya. I a l'instant portava un policia a cada costat. I jo, amunt. I ells, darrere. I quan van veure que només pretenia pintar, em van deixar. Aquella nit me'n vaig anar a París. No portava ni abric ni res, i feia un fred que pelava.

—**Vostè va il·lustrar el llibre d'homenatge a Josep Pla en el seu 80 aniversari.**

—**M'ho va proposar Vergés, i li vaig dir que no. Jo havia estat molt implicat en la lluita anti-franquista i es parlava molt de la seua adscripció al règim i la seua participació en l'espionatge. Però després vaig reflexionar sobre la meua negativa i vaig ser capaç de destriar la seua actitud humana de la seua obra.**

—**Com el recorda?**

—**Pla era més llest que intel·ligent. I basava la seua actitud en la defensa. Era com un pardalet del Mas de Flors, desconfiat. Tenia el recel de qui, a taula, va a per la poma més grossa i, en la trajectòria, reflexiona i canvia a la menuda. Ara: la seua escriptura era d'una noblesa i d'una elegància tan fina que superava qualsevol deficiència humana.**

—*I què li va passar?*

—Me'n vaig anar a veure els impressionistes, que estaven, en part, al Louvre, en la primera galeria a la dreta. I quan veig l'obra de Van Gogh, com que jo no usava paleta i mesclava directament, dic: "ui, este m'imita"! No sabia ni qui era Van Gogh. Mira el bagatge que portava.

—*Com va surar a París?*

—Vaig estar tres dies sense menjar, perquè havia avançat una setmana d'hotel i m'havia quedat amb 17 cèntims. Al tercer dia estava tan desesperat que hi havia un home pintant una porta i, com no sabia gens de francès, li vaig llevar la brotxa, i quan va veure com li vaig pegar la remenada dins del pot va notar que jo sabia pintar. Quan va venir el patró, que la dona era espanyola, em va contractar. Aquell dia ja vaig treballar i, amb els diners a compte que em van donar, vaig poder menjar. Amb el temps, treballava deu hores durant el dia, a la nit

anava a l'Acadèmia de Belles Arts, i després estava pintant en la meua habitació fins a la matinada. Dormia només tres hores. Així, quatre anys, fins que em vaig decidir i vaig anar a la galeria Drouand a mostrar la meua obra. Allí hi havia Drouand en persona, seleccionant pintors i pegava unes bronques terribles. N'hi havia una cua de 19 i jo era el que feia 18. Drouand anava mirant i dient: "tu estàs mort!", "tu estàs tuberculós"... I quan arriba a mi, jo havia deixat els meus quadres en exposició i me'n havia anat per la sala per a no sentir-me la bronca. I de sobte diu: "qui ha pintat açò?". I m'acoste i li dic que jo, i comence a arreplegar els meus quadres. I molt sec diu: "qui t'ha dit que arreplegues?". Tira el que quedava i em fa entrar al despatx. I em dóna un feix de bitllets i em diu: "ves i compra't un pollastre, una dotzena d'ostres, una botella de vi i una barra de pa. I demà véns ací a les 11 del matí." I a l'endemà em va dir que deixara de treballar i que pintara per a la seua galeria. Em va subministrar material i un taller, i em va dir: "et donaré més diners que li he donat a Bernard Buffet per quadre: 10.000 francs." Als tres mesos volia fer-me firmar un contracte per deu anys, però li vaig dir que jo no firmava res, encara que treballaria per a ell.

—*Ripollés, què li va dir Drouand quan va decidir fer la incursió a Nova York?*

—Que no hi anara, perquè hi havia 250.000 artistes declarats. No vols que anem a seure?

—*No, mestre, quedem-nos ací, per favor, sota l'eternitat de la figuera.* **Miquel Alberola**